

HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUS

1. Õpilastele vajaliku toe rakendamisel ja haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis. Vajadusel on koolis loodud võimalused rakendada hariduslike erivajadustega õpilastele õppe paremaks korraldamiseks ka erinevaid rühmi ja klasse.
2. Haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija (edaspidi HEV koordinaator) ülesanne on korraldada koolisest meeskonnatööd, mida on vaja õppe ja arengu toetamiseks, ning koordineerida koolivälises võrgustikutöös osalemist. HEV koordinaator toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel, nõustab vanemat ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning ühelt haridustasemelt teisele ülemineku toetamiseks.
3. Kui õpilasel ilmneb vajadus saada tuge, teavitab klassijuhataja sellest vanemat ning kool korraldab õpilase pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajadusel tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovitatakse lisauuringuid. Hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ning koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitused, rakendatud teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile (IAK).
4. Kool võib rakendada järgmisi meetmeid (üldtugi), mille rakendamise eeldusena ei ole ette nähtud koolivälise nõustamismeeskonna soovitusi:
  - tugispetsialisti teenus, sh psühholoogiline, sotsiaalpedagoogiline ja eripedagoogiline nõustamine, tunnid abiõpetaja juhendamisel jms;
  - individuaalse õppekava rakendamine;
  - pikapäevarühma töös osalemine;
  - õpiabitundide läbiviimine individuaalselt või rühmas.
5. Kui kooli tagatud üldine tugi ei anna õpilase arenguks soovitud tulemusi, siis võib rakendada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel tõhustatud tuge või erituge (sh lihtsustatud õppe tase).

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

6. Iga õppeaasta algul otsustatakse koolis väikeklasside moodustamise vajadus ühe või mitme klassi õpilastest, kellele on vajalik rakendada erituge või tõhustatud tuge.
7. Vähemalt korra õppeaastas ja juhul, kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppenud, hindab HEV koordinaator koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega soovitatud toe rakendamise mõju ning teeb ettepanekud edasiseks tegevuseks.

Tegevused ja võimalused õpilase toetamiseks

- koostöö (kodu, koolivälised asutused, spetsialistid, õpetajad, muu personal);
- ainealased konsultatsioonid (konsultatsioonitunnis saab õpilane lisaselgitusi õpilase poolt omandamata teemade kohta, konsultatsioonis osalemise vajalikkuse otsustavad õpilane ja aineõpetaja koostöös);
- täiendav õpe õppeperioodide/õppeaasta lõpus;
- pikapäevarühmad;
- uue õpilase kooli vastuvõtmisel (v.a 1. klassid) vestlusring õppedirektori juures (vajadusel koostatakse õpilasele individuaalne õppekava);
- kui koolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane, võib kool õpilase vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel;
- õppekeelest erineva kodukeelega õpilase toetamiseks koostatakse õpilasele vajadusel individuaalne õppekava;
- Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilane võib lapsevanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppes;
- huvitegevus- ja huvialaringid;
- loengud ja õppepäevad;
- tasemerühmad ainetundides vastavalt õpilase võimetele;
- erinevad õppesuunad vastavalt õpilase huvidele ja võimetele;
- õpiabirühmad;
- individuaalne õppekava;
- koduõpe;
- arenguvestlus;
- väikeklassi vestlus 2 korda aastas;

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

- nõustamine;
- abiõpetajad nii tunnis kui individuaalseks juhendamiseks;
- tugiõpilased;
- kooli tervishoiuteenus, sh tunnid füsioterapeudi juhendamisel;
- õpilase nõustamisele suunamine;
- valla- või linnavalitsuse poole pöördumine.

Kooli tugispetsialistid

1. Tugikeskuse juhataja - aitab kaasa õpilase ühiskonda integreerumisele - kohanemis-, käitumis- ja õpiprobleemidega õpilaste ning nende vanemate sotsiaalsele tegutsemisvõimele ja toimetulekule. Loob vajadusel võrgustiku last ümbritsevate ametkondade vahel (nt lastekaitse-, sotsiaalhoolekande- ja korrakaitstesüsteemi vahel), korraldab võrgustikutööd kooli tasandil (abivajava õpilase probleemiga tutvumine, vastava koolispetsialisti juurde suunamine, protsessi jälgimine, juhtumi arendamine ja lõpetamine); koostöö valla võrgustikuga.
2. Psühholoog - töö eesmärgiks on haridusasutustes õppivate laste arengu toetamine koostöös lapsevanemate ja haridustöötajatega, kaasates vajadusel teiste erialade spetsialiste. Koolipsühholoog hindab laste arengut ja õppeprotsessis toimetulekut mõjutavaid tegureid (psüühilised protsessid, isiksuse omadused, emotsionaalne seisund, vaimse tervise probleemid, suhtlemis- ja käitumisoskused) ning kavandab ja viib läbi sekkumisi. Lisaks on koolipsühholoogi ülesandeks õpilase nõustamine isikliku elu, õppetööga ning vaimse tervisega seotud probleemidega toimetulekul, tunnetusprotsesside, vaimsete võimete, käitumis- ja suhtlemisoskuste arendamisel. Koolipsühholoog teeb koostööd sotsiaalpedagoogi, eripedagoogi ja teiste kooli tugispetsialistidega ning erinevate haridus-, meditsiinasutuste ja sotsiaalhoolekandesüsteemiga, suunates õpilasi vajadusel sinna abisaamiseks. Koolipsühholoog nõustab ja konsulteerib lapsevanemaid ning abistab kooli töötajaid laste edasijõudmise kindlustamisel ja organisatsiooni kui terviku parema funktsioneerimise tagamisel.
3. Psühholoog-karjäärinõustaja - lisaks psühholoogi tööle toetab õpilasi karjääriplaneerimisel, aidates neil suurendada teadlikkust iseendast, haridus- ja tööturuvõimalustest, püstitada eesmärgid ning kavandada tegevust nende saavutamiseks. Üldjuhul toimub nõustamine

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

individuaalvestlusena, (kuid vajadusel tehakse ka rühmatööd) sageli töötatakse ka rühmadena. Olulisel kohal on õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate teavitamine erinevatest karjääri teenuste võimalustest.

4. Sotsiaalpedagoog - töövaldkonna laiem eesmärk on kooli kogukonna liikmete heaolule ja paremale toimetulekule kaasaaitamine.

Sotsiaalpedagoogi töö põhisuunad:

- toimiva võrgustiku loomine õpilase paremaks toimetulekuks koolis, edendamaks õpilase sotsiaalset ning akadeemilist edu;
- partnerlussuhte loomine pere ning kooli vahel arendamiseks ühist lähenemisviisi, mis edendaks õpilase sotsiaalset kompetentsust ja õpimotivatsiooni;
- sekkumiste ja ennetusstrateegiate väljatöötamine ja kasutamine, mis edendavad positiivseid haridustulemusi kõikidel õpilastel.

5. Eripedagoog - üks peamistest tööülesannetest on märgata õpilase hariduslikku erivajadust, lähtuvalt sellest aidata leida sobiv viis õpilasel oma erivajadusega toime tulla ning nõustada pedagooge ja lapsevanemaid. Vajadusel leiab eripedagoog õpilase probleemi lahendamiseks abi ka väljastpoolt kooli. Varajane märkamine ja sekkumine annavad õpilasele võimaluse õppida võimetekohaselt ja saada õppeprotsessidest positiivne edutulemus.

6. Logopeed - juhib koolis logopeedilise õpiabi rühmade tegevust. Logopeedilise tegevuse eesmärk koolis on toetada lapse arengut õpiprotsessis ja aidata tal saavutada riikliku õppekava nõuetele vastavaid õpitulemusi.

7. Abi- ja asendusõpetaja

- asendab puuduvaid õpetajaid õppetundides;
- osaleb ainetundides aineõpetaja abistajana või teise õpetajana;
- toetab õpilasi õppetundides nii individuaalselt kui ka suuremale grupile suunatult;
- suuremat abi vajavate õpilaste toetamisel on võimalik õpilast ka klassist väljaspool individuaalselt juhendada.

8. Õpiabirühma õpetaja - eripedagoogilise lisakoolituse läbinud klassi- või aineõpetaja, kes viib läbi õpiabitunde.

9. Kooli tervishoiutöötaja - koolitervishoiu eesmärgiks on edendada iga õpilase optimaalset kasvamist ja arenemist, vastavalt tema sünnipärastele eeldustele, kasvukeskkonnale ja geneetilisele omapärale. Selline plaanipärane tegevus loob võimaluse terveks ja

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

täisväärtuslikuks täiskasvanu eluks. Kooli tervishoiutöötaja juhindub tervishoiuteenuse osutamisel mitmetest Eesti Vabariigi õigusaktidest, mis reguleerivad kooli tervishoiuteenust ning nende põhjal asutusesiseselt koostatud ameti- ja tegevusjuhenditest. Kooli tervishoiutöötaja teeb koostööd lastevanemate, koolipsühholoogi, sotsiaalpedagoogi ja teiste kooli tervisenõukogu liikmetega avastamaks lapsi, kes vajavad toetamist ja suunamist ning osaleb kooli tervisenõukogus laste ja koolitöötajate tervist toetavate meetmete rakendamisel.

10. Füsioterapeut - tegeleb õpilaste liigutuste funktsiooni hindamise ja taastamisega. Peamised tegevused:

- tugi- ja liikumisaparaadi seisundi hindamine;
- spetsiaalse programmi koostamine kehaliseks tegevuseks, mis vastab õpilase vajadustele ja on talle jõukohane;
- õpilase arengu jälgimine kokkulepitud perioodi jooksul ja vajadusel muutmine;
- kehalise kasvatusõpetajate juhendamine erivajaduse märkamiseks ning õige programmi rakendamiseks.

Koostöövormid

1. Võrgustikutöö on töö õpilast ümbritsevate võrgustikega ning nende aktiveerimisega õpilase toetamiseks. Läbi võrgustikutöö saab kindlaks määrata õpilase ümber olevaid inimressursse, tema elu kohalt tähtsaid inimesi. Vajadusel laiendatakse võrgustikku ning kaasatakse ka spetsialiste väljastpoolt kooli. Koostöö peab olema orienteeritud tulemustele ja neid tulemusi peab olema võimalik näidata ja hinnata. Tulemuslikuks võrgustikutööks on vajalik, et kõikidel osapooltel on ühesugune määratlus õpilase suhtes, kelle ümber võrgustik moodustatakse. Oluline on ühine arusaam eesmärgist, võimalikud tegevusviisid, vastutajad ning tulemuste hindamine.

2. Koolisisene koostöö. Koostööks kasutatakse mitmeid tasandeid:

- õpilane ja klassijuhataja;
- õpilane ja aineõpetaja;
- õpilane ja õpetajad;
- õpilane, õpetaja(d) ja tugikeskus;
- õpilane, õpetaja(d) ja juhtkond;

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

- õpilasesindus ja õpetajad;
  - õpetajad ja juhtkond;
  - õpetajad ja tugikeskus;
  - tugikeskus ja juhtkond;
3. Vajadusel kaasatakse:
- õpilasesindus;
  - vilistlaskogu;
  - hoolekogu;
  - õppenõukogu.
4. Kooli ja vanemate vaheline koostöö. Võimalusel kaasatakse koostöösse alati ka lapsevanem(ad). Õpilase lähivõrgustiku kaasamine annab õpilasele ja perele suurema kindluse, et tegevuse eesmärgiks on õpilase võimaluste parandamine. Oluline on spetsialistidel märgata ning hinnata õpilase enda lähi- ja sotsiaalvõrgustikku, kellega koostöös on võimalik leida parimaid lahendusi. Koostöövormid kooli ja kodu vahel:
- arenguvestlused;
  - nõustamised tugikeskuses;
  - klassikoosolekud;
  - mõttekojad;
  - vestlusringid.
5. Kooliväline koostöö

Individuaalse õppekava koostamine või muu tugisüsteemi määramine õpilasele, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused

1. Kool võib teha õpilast õpetades muudatusi või kohandusi õppeajas, õppesitus, õppeprotsessis ja õppekeskkonnas. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes kooli õppekavaga või riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine, tuleb õpilasele koostada riiklikes õppekavades sätestatud korras individuaalne õppekava (IÕK).
2. Kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, võib individuaalset õppekava rakendada nõustamismeeskonna soovitusel.
3. Individuaalse õppekava koostamisel kaasatakse õpilane ja/või piiratud teovõimega õpilase puhul vanem ning vajaduse kohaselt õpetajaid ja tugispetsialiste.
4. IÕK koostamist, vormistamist ja analüüsimist koordineerib HEV koordinaator ja/või tugikeskuse juhataja.
5. 9. klassi klassikursuse kordajale koostatakse lapsevanema soovil õppeaasta alguses individuaalne õppekava eesmärgiga keskenduda nõutavate õpitulemuste saavutamisele ainetes, mille aastahinne oli õpilasel „puudulik“ või „nõrk“.

Õpiabirühmad

1. Õpilasele, kellel tekib takistusi koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel, annab kool üldist tuge, mis kujutab endast õpetaja pakutavat individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialistide teenuse kättesaadavust ning vajaduse korral õpiabitundide korraldamist individuaalselt või rühmas.
2. Tugiteenuse määramisel informeerib klassijuhataja sellest lapsevanemat ja küsib kirjaliku nõusoleku õpilasele tugiteenuse rakendamiseks.
3. Õpiabirühma tundides viiakse läbi järgmisi tegevusi:

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

- kujundatakse ja arendatakse eripedagoogiliste võtete abil õpioskusi ja õpivilumusi nendes õppeainetes, milles õpilasel on raskusi klassi- või aineõpetaja töökavas sätestatud õpitulemuste saavutamiseks;
  - arendatakse kognitiivseid oskusi;
  - korrigeeritakse kõnepuudeid ning arendatakse suulist ja kirjalikku kõnet lähtuvalt kõnepuude mehhanismist või olemusest;
  - viiakse vajadusel läbi individuaal- või rühmaõpet õpilastele, kellele kooliväline nõustamismeeskond on soovitanud õpet eriklassi tingimustel, aga kes on kaasatud tavaklassi.
4. Õpiabiõpetaja loob rühma kohta Stuudiumis poolaasta päeviku, kust ka vanemal on võimalik jooksvalt vaadata, mida õpiabitundides tehakse. Päevikud luuakse eraldi logopeedilise, ainealase ja õpioskuste arendamise õpiabi tundide kohta. Õpiabiõpetajad teevad tihedat koostööd klassi- või aineõpetajaga ning annavad neile nõu, kuidas tunnis õpilasi juhendada ning milliseid erimetoodikaid ja –võtteid kasutada.
  5. IAK-s sätestatakse vajalikud tugiteenused, nende läbiviijad, kokkulepped lapsevanemaga ning muu oluline info. Õpiabi tõhususele antakse hinnang kõikide õpilasega tegelevate õpetajate ja spetsialistide poolt vähemalt kord poolaastas IAK-s.
  6. Õpiabi päevikutes tehakse õpilasele suunatud kokkuvõtteid poolaasta lõpus, kokkuvõtted kajastuvad õpilase klassitunnistusel.
  7. Hinnangute alusel teeb HEV koordinaator õppeaasta lõpus otsuse meetme lõpetamise, muutmise või jätkamise osas, klassijuhataja teavitab otsusest õpilast ja lapsevanemat.
  8. Kooliastme vältel õpiabi saanud või eritingimustel õppinud õpilane, kes on kantud ka EHIS-sse, võib kasutada HEV koordinaatori ettepanekul tasemetööl või eksamil määрусega sätestatud eritingimusi.

Erituge ja tõhustatud tuge saavate õpilaste õppekorraldus

1. Õpet viiakse läbi kas tavaklassi tingimustes, väikeklassis, individuaalselt või erinevaid vorme kombineerides õpilase individuaalsusest lähtuvalt.
2. Väikeklassi klassitäituvuse piirnorm on 4 õpilast.

Jüri Gümnaasium
Põhikooli õppekava
Lisa 6 Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorraldus

3. Õpetamisel kasutatakse erivajaduse spetsiifikast tulenevat struktureeritud õppekorraldust, õppemetoodikat ja jõukohast õppevara ning vajadusel tagatakse õpilasele tugispetsialistide abi.
4. Igale õpilasele koostatakse õppeaasta alguses või hiljemalt 2 nädalat pärast tema väikeklassi suunamist individuaalne õppekava (IÕK). IÕK koostamises osalevad klassijuhataja, aineõpetajad, kaasatud tugispetsialistid ja lapsevanem. IÕK koostamist ja vormistamist koordineerib HEV koordinaator. IÕK kinnitatakse käskkirjaga.

Erituge või tõhustatud tuge saava õpilase toimetuleku ja arengu hindamine

- Kord poolaastas teeb õpilasega tegelevate spetsialistide meeskond (HEV koordinaator, tugikeskuse spetsialistid, aineõpetaja, klassijuhataja) koostöös lapsevanemaga otsuse meetme jätkamiseks, lõpetamiseks või muutmiseks, mis fikseeritakse IAK vastava õppeaasta kokkuvõttes.
- Kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud tähtaja möödumisel ilmneb vajadus jätkata õpet väikeklassis, siis esitab vanem koolivälise nõustamismeeskonnale põhjendatud taotluse tähtaja pikendamiseks.

Erisused kehalises kasvatuses ja tantsuõpetuses

1. Õpilase ajutisest või püsivast tervislikust seisundist lähtuvalt diferentseeritakse õppesisu ja õpitulemusi, vajadusel koostatakse individuaalne õppekava.
2. Võimalusel rakendatakse füsioteraapiat ja/või tervistavat liikumist.
3. Õpilase vajadusest lähtuvalt kaasatakse füsioterapeut õpilase arengu analüüsimisse ning vajalikud andmed kantakse õpilase IAK-sse.